

Roep van de sneeuw

SNEEUWSCHOEN- WANDELEN

SNEEUWSCHOENWANDELEN IN ZWITSERLAND

Het valt niet mee om een ideaal sneeuwschoengebied te selecteren. Het terrein moet niet te steil zijn, maar evenmin te vlak, en toppensnellers moeten ook aan hun trekken komen. Hoe ongerepter de natuur, hoe beter: dus géén zicht op skipistes. Aan die voorwaarden én meer voldoen het Zwitserse Unterengadin en het Val Müstair.

Tekst Noes Lautier Fotografie Robert Eckhardt

We struinen omhoog door de hardbevroren sneeuw

Ticino, Wallis, de Jura en Graubünden gooiden hoge ogen als bestemming voor een paar dagen op sneeuwschoenen. Met tips van fervent sneeuwschoenwandelaar Bert Vonk bogen Robert en ik ons over de kaart. Na wat plussen en minnen zeiden we in koor: 'Graubünden!' Waarom? Omdat daar een overdadige hoeveelheid onge-repte natuur is. Er zijn topokaarten met ingetekende sneeuwschoenroutes voor-handen. En dan hebben we het nog niet gehad over de voortreffelijke *Engadiner Nusstorte*, het *Bündner Trockenfleisch* en – voor ná de tochten – de ongelofelijke wal-notenlikeur uit Tschier. Geen onbelang-rijke zaken om het energieniveau op peil te houden, want 'sneeuwschoenwandelen' klinkt *low-key*, maar is best inspannend.

MINERAALWATER

Een goed begin is het halve werk, dus ver-hogen we onze energievoorraad in Hotel Filli in Scuol, een knus Engadiner hotel met een bijzondere keuken. De '*Entrecôte mit Champagner-Risotto*' en de hemelse

'*Mousse mit Punchbirne*' zijn goed voor minstens zes uur flink sneeuwschoenlo-pen. Vervolgens laat Niculin Meyer van het toeristenbureau ons Scuol by night zien. Het opmerkelijkste aan dit goed geconserveerde Engadiner dorp zijn de bronnen met mineraalwater, van lekker tot overheerlijk. Behalve het ijzerhouden-de water: dat is héél gezond, maar niet te drinken. 'Iedereen kan hier gratis mine-raalwater tappen', zegt Niculin. 'Uit deze bodem borrelt van alles op, vandaar dat hier de Bogn Engiadina Scuol staat, een wellnesscomplex met sauna's en baden.' Bij de brug over de Inn zegt Niculin: 'Morgen aan de overkant linksaf, om de tennisbaan heen. Er heerst *Lawinenstufe 3*, aanzienlijk lawinegevaar. Vergeet niet de lawinepiepers vóór vertrek aan te zetten. *Bun divertimaint.*'

Mooie taal, dat Retoromaans.

De zon is net te voorschijn gekomen als we de volgende dag aan de overkant van de brug staan. 'Volgens Niculin moesten we linksaf, maar het wandelbordje naar

S-charl wijst rechtsaf! Klopt dat wel?', vraagt Robert.

'Geen idee, maar Niculin is hier geboren. Laten we maar linksaf gaan.' We struinen omhoog door de hardbevroren sneeuw en snijden de bochten van het weggetje naar S-charl af. Verkeer is er niet, want zodra de sneeuwlaag dik genoeg is, is het gehucht slechts op eigen kracht of per paardenslee bereikbaar. Het bos staat vol sporen van wild en sneeuwschoenen, maar we zien geen mens. Dieren evenmin, behalve vogels die luidruchtig van zich laten horen. De bonte specht timmert erop los om rivalen af te schrikken en vrouwtjes te imponeren.

PAARDENSLEE EN APPELLIKEUR

Ineens rinkelt de paardenslee de hoek om en komen twee sneeuwschoenlopers ons tegemoet. Dan is de stilte weer intens. We lopen net buiten het Schweizer National-park, het strengst beschermde park van Midden-Europa. Als dieren in de winter regelmatig moeten vluchten, verzwakken ze snel, omdat voedsel schaars is en de kou veel energie kost. Daarom is het park in de winter streng verboden gebied. Wit-bepoederde bergen, glinsterende sneeuw, donkergroene naaldbossen en een mean-derend riviertje begeleiden ons naar de gezellige drukte van Gasthaus Mayor in S-charl. De waard is een vrolijke kerel die zijn gasten – mits ze te voet komen – verwent met fluweelzachte appellikeur.

SUPERHANDIGE WANDELBORDJES

Gisteren was het terrein absoluut niet lawinegevaarlijk, maar vandaag zitten we midden in de bergen. We lopen de check-list af: lawinepieper om en inschakelen. Is de batterij vol genoeg? Sonde en lawine-schep grijpklare in de rugzak. Ik zet mijn pieper op ontvangen en loop bij Robert vandaan. Roberts pieper zendt, de mijne ontvangt: *bliep-piep-bliep-piep-bliep-piep*. Dan proberen we het andersom. Alles in orde, we gaan. De lucht is blauw, de tem-peratuur mild en de oriëntatie simpel: gewoon het riviertje volgen tot vlak onder

Iedereen kan in Scuol gratis
mineraalwater tappen.

Tussen Scuol en S-charl.
We knerpen over de hard-
bevroren sneeuw naar S-charl.

De feiten

GEBIED Het Unterengadin en Val Müstair in het kanton Graubünden. Het Schweizer Nationalpark maakt deel uit van het beschreven gebied.

TOCHTEN Tweedaagse tocht van Scuol (in het Unterengadin) via S-charl naar Tschierg (in het Val Müstair) en 1 dagtocht vanuit het Val Müstair. Plus enkele tochtsuggesties op oppad.nl.

ZWAARTE/MOEILIKHEIDSGRAAD Gemiddeld zwaar, geen grote hoogteverschillen, geen steile of moeilijke passages. Wel een vrij lange etappe op dag 2 van S-charl naar Scuol. Omdat sneeuwschoenwandelen in de bergen lawinegevaarlijk kan zijn, is het aan te raden om o.l.v. een *Wanderleiter* (bergwandelgids) te gaan als je een of meer van de mooie (en makkelijke) bergen wilt beklimmen.

NAVIGATIE Wandelbordjes, speciale topokaarten 1:50.000 met sneeuwschoenroutes erop, gps. Let op: de wandelbordjes sturen je in de sneeuw regelmatig de verkeerde kant op. Meer info op oppad.nl.

BESTE TIJD Januari en februari.

OVERNACHTEN Hotels of B&B's.

ERNAARTOE Auto (ca. 1000 km vanaf Utrecht) naar Scuol. Of vliegtuig naar Zürich en per trein naar Scuol. Of per dag- of nacht-trein van Utrecht naar Scuol. Meer info op oppad.nl.

MEER PRAKTISCHE INFORMATIE oppad.nl.

Het klooster St. Johann in
Müstair staat op de Unescolijs
van Werelderfgoed.

LORIS & NICOLAS FALQUET

Mammut Team
Professionele Freerider en Extreme
Ski filmmaker Huck en Chuck

Foto: Stefan Schlumpf

PULSE Barryvox

- Digitale en analoge lawinepiep met 3 antennes en akoestische gebruikersbegeleiding
- Realtime 360°-kompasweergave voor eenvoudige plaatsbepaling
- Snelle en exacte aanduiding van het aantal slachtoffers

Removable Airbag System

- Een lawineairbag-systeem geschikt voor meerdere rugzakken
- Bewezen Snowpulse Airbag Technologie
- Totaalgewicht vanaf 2300 g incl. hoes (afhankelijk van rugzakmodel)

www.mammut.ch/safety

Verschrikt kijken we elkaar aan. ‘Daar staat zo’n superhandig wandelbordje’, zeg ik. Zwitserse bordjes liegen niet, we staan op de Fuorcla Funt da S-charl, midden in het enige skigebiedje van het Val Müstair en dat is helemaal verkeerd. Hoe het zo ver kon komen? We werpen een blik op de kaart en ik zeg: ‘Pffff, het was toch gewoon de beek volgen? Die gaat bij Alp Astras rechtdoor. We hebben ons laten bedotten door dat richtingbord. In de zomer loop je op een wandelpad dat waarschijnlijk met een boogje om de

Het gehucht S-charl is 's winters slechts te voet en per paardenslee bereikbaar.

Likeurstokerij

Gis en Luciano Beretta maken de lekkerste likeuren ter wereld in hun omgebouwde stal in het dorp Tschierv. Wat is hun geheim? Dat begint met passie voor het vak en feilloze kennis van het productieproces. Bovendien worden alleen de allerbeste biologische grondstoffen gebruikt, voornamelijk uit het Val Müstair zelf. De distilleerketel wordt op afvalhout uit een zagerij gestookt; stoken op hout gaat langzamer dan op gas of olie en dat komt de smaak ten goede. 'Tijd is géén geld, wij nemen de tijd die nodig is', is de lijfspreuk van de Beretta's.

► **Bekijk ook de video op oppad.nl**
 waarin Wanderleiter Isidor Sepp het gebruik
 van een lawinepieper en sonde uitlegt.

Met wandelgids Isidor
 Sepp op weg naar de
 steenbokkenrotswand
 boven Lü.

boerderij heen gaat. 's Winters is het niet te zien. We hebben de kompasrichting gevolgd die het bord aangaf en het brede sneeuwschoenspoor. Eigen schuld, hadden we maar op de kaart moeten kijken.' Geen Pass da Costainas, geen *Engadiner Nusstorte* in Lü. We putten moed uit een reep Lindt chocola, écht Zwitsers. Dan dalen we steil af aan de rand van de piste en nemen nog een paar mooie afstekers. Druk is het niet, daarvoor is dit skigebiedje te klein. In Hotel Stailas in Tschiers bestellen we *Engadiner Nusstorte*. We evalueren de tocht. We hebben een belangrijke les geleerd, en wel dat wandel-

bordjes bedoeld voor de zomer je in de winter de verkeerde kant op kunnen sturen. Je moet altijd je hoofd erbij houden en de kaart raadplegen. Wisten we al. Maar tussen weten en doen gaapte vandaag een gat.

LÜ EN DE MUNTET

Op dag drie gaan we op stap met *Wanderleiter* Isidor Sepp, die tevens bioboer is. Val Müstair is onderdeel van de Unesco Biosfera Val Müstair, een project om het dal te ontwikkelen, met als speerpunt natuurbehoud. Dat verklaart het grote aantal bioboeren. Isidor is de enige boer die

op 1250 meter hoogte een halfopen stal heeft. Zijn 28 koeien en kalfjes staan ook bij min dertig gewoon buiten. Ze slapen en eten overdekt, maar tussen het lig- en eetgedeelte is geen overkapping. 'Dat mijn koeien gezond zijn, merk je aan het vlees', zegt Isidor. 'Proef mijn worst maar eens.' En zo komt het dat we drie worsten aan de broodjes biokaas en de *Nusstorte* toevoegen. 'Genoeg voor twee dagen', constateert Robert. 'De Muntet is toch maar 2760 meter hoog?'

'Jawel', zeg ik, 'maar beter te veel mee dan te weinig.' Tevreden over mijn aankoop stap ik achter Isidor aan. Hij is een gezellige prater, maar onderweg is zijn stelregel: 'Als je loopt, ben je stil en als we stil staan, praten we. Dan kom je in een meditatieve staat.' Vlak boven Lü verheft zich een rotswand waar meestal steenbokken of gemzen zitten. Vandaag spotten we twee steenbokken. 'Je ziet zelden steenbokken en gemzen op dezelfde plek. Die twee diersoorten verdragen elkaar niet', zegt Isidor.

Het is zaterdag en toch komen we vrijwel niemand tegen. In dit steilere terrein lopen we dertig meter uit elkaar. Dan is de kans gering dat we alle drie in een lawine komen. We passeren twee boerderijen en

Op de top van de Muntet (2760m).

stevenen op de Muntet graat af, die is voorzien van een *Wächte*, een overhangende sneeuwmassa. Vanaf de Fuorcla Sassalba (2619 m), de pas tussen Piz Terza en de Muntet, gaan we de graat op. We lopen zorgvuldig om de *Wächte* heen, want je kunt er zo doorheen zakken. Dan gaat het steil naar de top waar makkelijk een peloton soldaten op past. 'Als het minder lawinegevaarlijk is, kun je de Muntet prima combineren met Piz Terza', zegt Isidor. 'En daar ligt de Pass da Costainas. Als de sneeuw beter was geweest, hadden we een rondje gemaakt en waren via de Costainas naar Lü afgedaald.'

CULINAIR AFZIELEN

Om drie uur zitten we in Pension Hirschen in Lü aan de *Schorle*, appelsap met mineraalwater. Dat is heel verstandig, want om vijf uur worden we verwelkomd in de Antica Distilleria van Luciano en Gis Beretta. Als we daar om zeven uur afscheid nemen, weten we alles over de beste likeuren ter wereld. 'Ik heb nog nooit zoiets lekkers geproefd', zucht ik, 'vooral de walnotenlikeur. Laten we komende zomer weer naar het Val Müstair gaan. Het bevalt me wel, dit culinaire afzien in de bergen.' ●

Zoom in op de route op oppad.nl

Zelf sneeuwschoenwandelen in Zwitserland?

Op oppad.nl vind je meer praktische informatie bij de beschreven tochten. Over hoe te navigeren, hoe om te gaan met lawinegevaar, een uitgebreide dag-tot-dag beschrijving van de tochten, onze slaapadresjes en veel meer. Extra: vier tochtsuggesties van Bert Vonk, die veel sneeuwschoenwandelingen in het gebied maakte.

oppad.nl

info

kaart

gps

video